

Etihkalaš njuolggadusat

Sámedikki politihkkáriidda

Sámedikkis mearriduvvon skábmamánu 27. b. 2008.
Rievdadusat mearriduvvon Sámedikki dievasčoahkkimis 14.06.2018

ETIHKALAŠ NJUOLGGADUSAT SÁMEDIKKI POLITIHKKÁRIIDDA

Sámedikki árvvut:

- rievttalašvuohta, ovttáárvosašvuohta, árvvusatnin ja solidaritehta

Čuokkis guoskkaha Sámedikki doaimma árvvuid álbtoválljen eamiálbtorgánan ovttaskas olbmuid, joavkkuid, eará politihkalaš orgánaid ja nášuvnnalaš ja riikkaidgaskasaš ovttasbargobeallalaččaid ektui.

- vuoiggalášvuohta, rehálášvuohta, luohtehahttivuohta ja rabasvuohta

Čuokkis guoskkaha ovttaskas politihkkára iešheanaláš geatnegasvuođa láhttet dan láhkái ahte ovddida luohttámuša ja buori beaggima. Sámi servodaga oktasaš riggodagaid hálldašcaddjin ovttaskas politihkkára etihkalaš miellaguottuide leat erenoamáš alla gáibádusat su bargguin Sámedikki ovddas. Álbtoválljen olbmot fertjeit diehtit ahte sii huksejit vuođu dan luohttámušii ja miellaguddui mii sápmelaččain ja earáin lea Sámediggái.

Ulbmil njuolggadusaiguin:

Áigumuš njuolggadusaiguin lea duddjot dihtomielalašvuođa ja oaivadi mo galggašii láhttet ja válljet dahkat. Dat eai leat dievaslaččat, ja danne eai čoavdde ovttaskas olbmo etihkalaš jurddašeamis buot doaimmain Sámedikki ovddas.

Sámedikki politihkkárat galget:

1. čuovvut dáid njuolggadusaid árvvuid ja norpmaid.
2. doahttalit lágaid, láhkaásahusaid ja njuolggadusaid ja árvvus atnit Sámedikki njuolggadusaid.
3. fátmmasteaddji vugiin ja árvvusatnimiin viggat veahkehit sin geat ohcet veahki Sámedikkis dárbbuid ja áššáiguoskevašvuođa ektui.
4. leat dihtomielalaš sámi kultuvrra ja eallinvuogi erohusaide.
5. láhtten dan láhkái ahte Sámediggi adnojuvvo árvvus ja lassána máhttu ja áddejupmi sámepolitiikkii ja sámi servodahkii.
6. viggat garvit dilálašvuođaid mat sáhttet dagahit riidduid Sámedikki beroštumiid ja persovnnalaš oktavuodaid gaskii. Muđui čujuhuvvo hálldašanlága § 6 habilitehtagáibádussii.
7. ii dohkkehit alcces, iežas bearrašii dahje eará lagas olbmuide erenoamáš ekonomalaš dahje earalágán ovdamuniid mat sáhttet áddejuvvot váikkuheaddjin, dahje sáhttit váikkuhit politihkalaš daguid ja mearrádusaid.
8. priváhta ii lohpidit maidege mii sáhtta váikkuhit bálvalusa Sámedikki ja geavaheddiid beroštumiid vuostá.

9. váruihit vai oskkilduvvon dieđut maid oazžu Sámedikki áššemeannudeami oktavuodas adnojuvvojit árvvus, ja ii goassege geavahit oskkilduvvon dieđuid maid lea beassan oaidnit bálvalusastis persovnnalaš ovdamuniid joksamiid dahje earáid soardimii mange láhkái.
  10. fuolahit ahte buot dieđuid maid juohká barggustis Sámedikki ovddas leat riehta ja jáhkehahtti.
  11. fuolahit ahte lea Sámediggi mii máksá mátkegoluid go lea Sámedikki politihkkárin ja doaibmá Sámedikki ovddas. Dán prinsihpas sáhtta spiehkastit dušše go Sámediggi lea dan earenoamážit dohkkehan.
  12. čájehit čorgatvuoda ja govttolašvuoda ekonomalaš áššiin ja Sámedikki opmodaga oktavuodas.
  13. ii bidjat hálddahussii gáibádusaid mat eai soaba sin bargguide ja geatnegasvuodaide, ja mat eai soaba áššálašvuhtii maid bargiin vuordá.
14. sámediggepolitihkar rollas atnit earáid árvvus. Dat mearkaša ahte buotlágan rohčošeapmi ja givssideapmi, dasa guoská maiddái seksuálalaš sávakeahtes láhtten, ii galgga dáhpáhuvvat. Buot bellodagat Sámedikkis ávžžuhuvvojit ásaht bargovugiid mot meannudit dohkkeameahttun láhttema.

Bargovuogit mot dieđihit seksuálalaš sávakeahtes láhttema:

Buotlágan givssideapmi ja rohčošeapmi, das maiddái seksuálalaš sávakeahtes láhtten, ii dohkkehuvvo. Buot dieđut dakkár láhttemis galget meannuduvvot duodalaččat, ja buohkat geat gullet áššái galget váldot vuhtii buoremus lágiin.

- Čoahkkinjodiheddjis lea ovddasvástádus meannudit dieđiheami. Earenoamáš dilálašvuodain sáhtta nammadit sadjásašjodiheddji gii oazžu ovddasvástádusa meannudit dieđiheami.
  - Buot dieđiheamit sávakeahtes láhttema birra galget journálačállot ja čihkkojuvvo almmolašvuodas.
  - Sámedikki hálddahus veahkeha čoahkkinjodiheddji meannudemiin, muhto unnimus lágiin olbmot seaguhuvvot dasa.
  - Jus čoahkkinjodiheddji oazžu dieđiheami dan olbmot gii lea vásihan dohkkeameahttumis láhttema, de galgá čoahkkinjodiheddji ovtta dainna olbmuin mearridit mot bargat viidásit áššiin.
  - Jus čoahkkinjodiheddji oazžu dieđiheami muhtun earás go dat gii lea vásihan dohkkeameahttumis láhttema, de galgá čoahkkinjodiheddji váldit oktavuoda dainna olbmuin gii lea vásihan dan, ja de suinna ovtta mearridit mot bargat viidásit áššiin.
  - Čoahkkinjodiheddji sáhtta, jus lea dárba, váldit oktavuoda suinna gii lea láhtten eahpeheivvolaččat, ja muitalit ahte lea ožžon dieđiheami su birra.
  - Jus mearriduvvo ahte áššiin galget bargat viidáseabbo, de sáhtta čoahkkinjodiheddji dieđihit dan bellodahkii masa olmmoš gii lea láhtten eahpeheivvolaččat, gullá.
  - Čoahkkinjodiheddjis lea ovddasvástádus gozihit ahte buohkat geat leat seaguhuvvon áššái, váldojit vuhtii buoremus lágiin. Dasa guoská maiddái bagadallan.
- Čoahkkinjodiheddji galgá dieđihit sutnje gii dieđihii ášši, mii lea dahkon áššis.

Etiske retningslinjer

for

Sametingets politikere

Vedtatt i Sametinget 27. november 2008.

Endringer vedtatt av Sametingets plenum 14.06.2018.

ETISKE RETNINGSLINJER FOR SAMETINGETS POLITIKERE

Sametingets verdier

- rettferdighet, likeverd, respekt og solidaritet

Punktet berører de overordnede verdiene for Sametingets virksomhet som folkevalgt urfolksorgan i relasjon til enkeltpersoner, grupper, andre politiske organer og samarbeidsparter nasjonalt og internasjonalt.

- redelighet, ærlighet, troverdighet og åpenhet

Punktet omhandler den enkelte politikers selvstendige plikt til å opptre på en måte som skaper tillit og et godt omdømme. Som forvaltere av det samiske samfunnets fellesmidler stilles det spesielt høye krav til den enkelte politikers etiske holdninger i sin virksomhet for Sametinget. Folkevalgte må være seg bevisste at de danner grunnlaget for samers og andres tillit til og holdning til Sametinget.

Målet med retningslinjene

Hensikten med retningslinjene er å skape bevissthet om etiske spørsmål og være en rettesnor for adferd og handlingsvalg. De er ikke utfyllende, og fritar dermed ikke den enkelte fra etisk refleksjon i all sin virksomhet for Sametinget.

Sametingets politikere skal:

1. etterleve verdier og normer i dette reglementet.
2. overholde lover, forskrifter og reglement og respektere Sametingets vedtak.
3. bestrebe seg på å assistere de som søker hjelp av Sametinget på en respektfull og inkluderende måte og i tråd med behov og relevans.
4. være seg bevisst om variasjoner i samisk kultur og levemåte.
5. opptre på en måte som opprettholder respekten for Sametinget og øker kunnskap og forståelse for samepolitikk og samisk samfunnsliv.
6. gjøre hva de kan for å unngå å komme i situasjoner som kan medføre konflikt mellom Sametingets interesser og personlige forhold. Det vises ellers til forvaltningslovens habilitetskrav i § 6.
7. ikke akseptere for seg selv, for sin familie eller andre nærstående spesielle fordeler av økonomisk eller annen art som kan oppfattes som å påvirke, eller være egnet til å påvirke politiske handlinger og vedtak.
8. ikke gi løfter privat som kan påvirke tjenesten i strid med Sametingets og brukernes interesser.

9. påse at fortrolige opplysninger som mottas i forbindelse med behandling av saker i Sametinget respekteres, og aldri bruke fortrolig informasjon man har fått kjennskap til i tjenesten for å oppnå personlige fordeler eller til å skade andre på noen måte.
10. se til at all informasjon som gis i forbindelse med virksomhet for Sametinget er korrekt og pålitelig.
11. påse at reiseutgifter som sametingspolitikere og på vegne av Sametinget dekkes av Sametinget. Unntak fra dette prinsipp kan bare skje etter særskilt godkjenning av Sametinget.
12. vise ryddighet og nøkternhet i økonomiske saker, og i forhold til Sametingets eiendeler.
13. ikke stille krav til administrasjonen som strider mot deres plikter og forpliktelser, og som går på tvers av det saklighetskravet som påhviler de ansatte.
14. i sin rolle som sametingspolitiker behandle andre med respekt. Dette betyr at alle former for trakassering og mobbing inkludert seksuelt uønsket adferd, ikke må skje. Alle partier representert på Sametinget oppfordres til å utvikle rutiner for behandling av uakseptabel adferd.
Rutine for varsling av seksuelt uønsket adferd:

All form for mobbing og trakassering inkludert seksuelt uønsket adferd, er uakseptabelt. Alle varsler om slik adferd skal tas på alvor og alle de involverte skal ivaretas på best mulig måte.

- Plenumslederen har ansvaret for behandlingen av varselet. I særskilte tilfeller kan det oppnevnes en setteleder som har ansvaret for behandlingen av varselet.
- Alle varsler om uønsket atferd skal journalføres og unntas offentlighet.
- Sametingets administrasjon bistår plenumslederen med behandlingen, dog slik at et minimum antall personer er involvert.
- Dersom plenumslederen mottar et varsel fra den som har blitt utsatt for uønsket adferd, skal plenumslederen i samarbeid med vedkommende avgjøre hva som skal gjøres videre i saken.
- Dersom plenumslederen mottar et varsel fra andre enn den som har blitt utsatt for uønsket adferd, skal plenumslederen ta kontakt med den som har blitt utsatt for dette for å avgjøre hva som skal gjøres videre i saken.
- Plenumslederen har anledning til å kontakte den som har opptrådt utilbørlig dersom dette er nødvendig og informere om at det er mottatt varsel om vedkommende.
- Dersom det avgjøres at saken skal tas videre, har plenumslederen anledning til å informere partiet vedkommende det er varslet om tilhører.
- Plenumslederen har ansvaret for at alle involverte parter ivaretas på best mulig måte. Dette omfatter også rådgivning.
- Plenumslederen skal informere varsleren om hva som er gjort i saken.